

ANALİZ

SURİYE'DE **GÜVENLİ BÖLGE TECRÜBESİ:** TERÖRİZM VE RADİKALLEŞMEYLE MÜCADELEYE KATKI

MART 2025

Milli İstihbarat Akademisi

SURİYE'DE
GÜVENLİ BÖLGE TECRÜBESİ:
TERÖRİZM VE RADİKALLEŞMEYLE
MÜCADELEYE KATKI

ANALİZ / MART 2025

Millî İstihbarat Akademisi

Telif

Millî İstihbarat Akademisi © 2025

Ankara - TÜRKİYE

Yayın Tarihi: Mart 2025

Bu çalışmaya ait içeriğin telif hakları Millî İstihbarat Akademisine ait olup 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek kısmen yapılacak makul alıntılar dışında, hiçbir şekilde önceden izin alınmaksızın kullanılamaz, yeniden yayımlanamaz.

Millî İstihbarat Akademisi

E-Posta: bilgi@mia.edu.tr

"Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 5'inci maddesinin 2'nci fıkrası çerçevesinde bandrol taşıması zorunlu değildir."

SURİYE'DE GÜVENLİ BÖLGE TECRÜBESİ: TERÖRİZM VE RADİKALLEŞMEYLE MÜCADELEYE KATKI

İÇİNDEKİLER

YÖNETİCİ ÖZETİ.....	5
GİRİŞ.....	7
TÜRKİYE'NİN GÜVENLİ BÖLGE OLUŞTURMASINA NEDEN OLAN ETKENLER.....	9
TÜRKİYE'NİN GÜVENLİ BÖLGE KAVRAMSALLAŞTIRMASI TEMELİNDE TERÖRİZMLE MÜCADELE DOKTRİNİ.....	13
GÜVENLİ BÖLGELERİN POLİTİK PSİKOLOJİ TEMELİNDE İNCELENMESİ.....	25
SONUÇ.....	32
KAYNAKÇA VE NOTLAR.....	36

HARİTA

Harita 1: DEAŞ ve PKK/PYD-YPG'nin 2015-2016 Yıllarında Suriye'de Kontrol Ettiği Bölgeler.....	14
Harita 2: PKK ve Suriye Uzantısı PYD-YPG'nin Türkiye'de Gerçekleştirdiği Eylemler (2015-2017)	20

İFOGRAFİK

İnfoğrafik 1: DEAŞ'ın Türkiye'de Gerçekleştirdiği Eylemler (2013-2017).....	16
İnfoğrafik 2: PKK ve Suriye Uzantısı PYD-YPG'nin Türkiye'de Gerçekleştirdiği Eylemler (2015-2017)..	19
İnfoğrafik 3: Kara Harekâtları Döneminde Yaşanan Gelişmeler	21
İnfoğrafik 4: Türkiye'nin Kara Harekâtları.....	23
İnfoğrafik 5: Çobanbey Organize Sanayi Bölgesi	28

GRAFİK

Grafik 1: DEAŞ Eylem Profili	17
Grafik 2: DEAŞ Eylem Frekansı	17

FOTOĞRAF

Fotoğraf 1: Sağlık Bilimleri Üniversitesi Çobanbey Tıp Fakültesi-Dış Görünüm.....	25
Fotoğraf 2: Sağlık Bilimleri Üniversitesi Çobanbey Tıp Fakültesi-Laboratuvar.....	26
Fotoğraf 3: Sağlık Bilimleri Üniversitesi Çobanbey Tıp Fakültesi-Derslik.....	27

YÖNETİCİ ÖZETİ

- Bu araştırma, 24 yıllık Esed rejiminin yıkılmasıyla birlikte ortaya çıkan yeni dönemin, nasıl bir süreç neticesinde dönüştüğü hakkında, Türkiye'nin tesis ettiği güvenli bölgelerin rol ve işlevinin değerlendirilmesi amacını taşımaktadır.
- Bu kapsamda analizin teorik çerçevesi, Esed rejimi dönemindeki hususlar göz önünde bulundurulmuş ve yapılmıştır. Güvenli bölgelerin rol ve işlevlerine ilişkin değerlendirmeye matuf hususlar da bölgeye yönelik gerçekleştirilen saha çalışmasına dayanmaktadır.*
- Bu çalışmada, Türkiye'nin Suriye iç savaşı neticesinde terörizmle mücadele kapsamında Suriye'de oluşturduğu güvenli bölgeler, bilimsel temelde kavramsal bir çerçeveye oturtulmakta ve bu bölgelerin de-radikalizasyon sürecindeki rolü incelenmektedir.
- Türkiye'nin güvenli bölge stratejisinin, Suriye iç savaşı ve Suriye halkı üzerindeki etkileri ile terör örgütlerine katılım süreçleri değerlendirilmektedir.
- Tüm bu hususlar çerçevesinde, Türkiye'nin Suriye iç savaşı neticesinde tesis etmek durumunda kaldığı güvenli bölgelerin, güvenlik literatürü özelinde kavramsal bir zeminde ulusal ve uluslararası yazına; oluşumu ve etkileri özelinde dâhil edilmesi hedeflenmektedir.
- Bu çalışma kapsamında, Türkiye'nin sağladığı güven ortamının ve kamu hizmetlerinin, bireyin belli bir düzen içerisinde gündelik hayatını tesis edebilmesini mümkün kıldığı tespit edilmiştir. Bu durum da terör örgütlerinin istismar alanlarını azaltmış ve terör örgütlerine katılımı minimize etmiştir.
- Saha gözlemleri; güvenli bölgelerin, halkın ana vatanlarından kopmadan yaşamlarını sürdürmelerine olanak tanıdığını göstermiştir.
- Bu bağlamda güvenli bölgelerin, Suriye halkı tarafından "özgürleştirilmiş bölgeler" olarak tanımlandığı ve algılandığı tespit edilmiştir.

* Analize konu olan saha çalışması, Esed rejiminin yıkılmasından önce Eylül 2024'te gerçekleştirilmiştir.

-
- Güvenli bölgelerin tesisi neticesinde, Esed rejimine karşı olan halk bir arada kalabilmiş ve belli bir düzende Suriye içerisinde yaşayabilmeleri mümkün olmuştur.
 - Halkın kendini "Suriyeli ve devrimci" olarak tanımlaması, bu bölgelerdeki düzenin ve özgürlüğün somut bir göstergesidir.
 - Bu bağlamda Türkiye'nin güvenli bölge kavramsallaştırması, Türkiye'nin terörizmle mücadele doktrini şeklinde çerçevelenerek ele alınmıştır.
 - Bu çalışma neticesinde, Türkiye'nin güvenli bölge stratejisinin, terörizmle mücadele ve de-radikalizasyon süreçlerini birleştiren yenilikçi bir yaklaşım olduğu tespit edilmiştir.
 - Bu strateji, Suriye'de teşkil edilen güvenli bölgelerde hem fiziki güvenliği sağlamış hem de toplumsal kimlik ve birliktelik algısını güçlendirmiştir.
 - Güvenli bölgeler, DEAŞ ve PKK/PYD-YPG gibi terör örgütlerinin örgütsel kapasitelerini daraltmış ve halkın bu örgütlere katılımını engellemiştir.
 - Türkiye'nin güvenli bölgelerdeki varlığı, halkın güvenliğini artırmış ve insani yardımın ulaştırılmasını kolaylaştırmıştır.
 - Bu bölgeler, Suriye halkının mülteci statüsü yerine yerinden edilmiş nüfus olarak kendi topraklarında yaşamasına imkân sağlamıştır.
 - Türkiye'nin güvenli bölge politikası, terörizmle mücadele kapsamında bölgesel güvenlik ve insani yardım konusunda uluslararası bir model teşkil etmektedir.
 - Bu bölgeler, Suriye'nin geleceğinde kapsayıcı bir yönetim anlayışının tesis edilmesine katkı sağlayabilecek bir zemin oluşturmuştur.
 - Terörizmle mücadele kapsamında Türkiye'nin sınır bölgesinde terör örgütlerinin imkân ve kabiliyetlerine yönelik engelleyici etkisi, uluslararası aktörler için dikkate alınması gereken bir strateji sunmaktadır.

GİRİŞ

Bu çalışma, Türkiye'nin Suriye'de icra ettiği; Fırat Kalkanı, Zeytin Dalı ve Barış Pınarı kara harekâtları neticesinde oluşturduğu güvenli bölgelerin, ulusal ve uluslararası güvenlik literatüründe kavramsal bir çerçeveye oturtulmasını hedeflemektedir. Ayrıca bu bölgelerin, şiddetle radikalleşmeden dönüş çerçevesinde de-radikalizasyon süreci üzerindeki rolünü de ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Baas rejimi iktidarının, Aralık 2024 itibarıyla yıkılması sonrasında yaşanabilecek gelişmelerin anlamlandırılabilirliği açısından, rejimin yıkılmasına kadar geçen sürede, Türkiye'nin güvenli bölge stratejisinin çerçevelenmesi önem arz etmektedir. Bu bağlamda Suriye'deki muhalefetin bir arada kalmasının sağlanması ve terör örgütlerinin yarattığı şiddetle radikalleşme ortamının dönüştürülmesinde ve normalleştirilmesinde, Türkiye'nin oynadığı kritik rol, bu çalışmanın temel motivasyonunu oluşturmaktadır. Bu doğrultuda Türkiye'nin güvenli bölge oluşturma stratejisi, terörizmle mücadele doktrini temelinde ele alınmaktadır. Bu strateji, saha özelinde yapılan çalışmalarda elde edilen bilgiler doğrultusunda, bölgede yaşayan halkın güvenli bölgeler için kullandığı "özgürleştirilmiş bölge" tanımı üzerinden kavramsallaştırılmıştır.

Analizin araştırma sorusu "Türkiye'nin Suriye'nin kuzeyinde teşkil ettiği güvenli bölgeler, Suriye halkı tarafından nasıl algılanmaktadır ve bu bölgeler radikalleşme dinamiklerini nasıl etkilemektedir?" şeklinde belirlenmiştir. Bununla birlikte, bu bölgelerin fiziki varlığının yeniden kimlik inşa sürecine etkileri de değerlendirilmiştir. Bu kapsamda saha gözlemleri ve yerel kaynaklardan elde edilen verilere dayanarak güvenli bölgelerin Suriye halkı üzerindeki etkileri incelenmiş ve tespit edilen bulgular, analizde detaylı bir şekilde sunulmuştur.

Bulgular, güvenli bölgelerin Suriyeli olma ortak kimliği üzerinden birleştirici bir etkisi olduğunu ve halkın bu bölgeleri özgürleştirilmiş alanlar olarak içselleştirdiğini göstermektedir. Aynı zamanda bu bölgelerde sağlanan kamu hizmetlerinin, gündelik hayatın tesisine katkı sunduğu ve terör örgütlerine katılımı minimize ettiği tespit edilmiştir. Türkiye'nin güvenli bölge stratejisi, terörizmle mücadele ve de-radikalizasyon süreçlerini bir araya getiren yenilikçi bir yaklaşım olarak bu çalışmanın merkezinde yer almaktadır.

Bu kapsamda ilk olarak Türkiye'nin bu stratejiyi benimsemeden önceki süreçte, Suriye iç savaşının yarattığı güvenlik tehdidi ve küresel ile bölgesel aktörlerin izledikleri politikalar detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Bu çerçevede güvenli bölge stratejisinin zaruri bir tercih olduğu ortaya konulmuştur. Saha gözlemleri, güvenli bölgelerin hem fiziki hem de psikolojik etkilerini değerlendirmek için kullanılmış; bu bölgelerin halkın ana vatanlarından kopmadan hayatlarını idame ettirmelerine olanak sağladığı tespit edilmiştir. Sonuç olarak bu bölgeler, sadece fiziki bir güvenlik alanı sunmakla kalmamış, aynı zamanda halkın kimlik ve birliktelik algısını güçlendiren bir yapıya dönüşmüştür.

TÜRKİYE'NİN GÜVENLİ BÖLGE OLUŞTURMASINA NEDEN OLAN ETKENLER

Suriye İç Savaşının Türkiye'ye Etkileri

2011 Mart ayında Suriye'nin Dera kentinde başlayan halk ayaklanmaları, Esed rejiminin şiddet kullanarak olayları bastırmak istemesinden sonra bir direniş hareketine dönüşmüştür. Yalnızca 1 ay içerisinde tüm ülke sathına yayılan barışçıl gösteriler, Arap coğrafyasında süregelen baskıcı rejimlere karşı direniş, başkaldırı ve reform çağrısını içeren ve Arap Baharı olarak adlandırılan hareketin bir ayağı olmuştur. Fakat bu hareket, bölge ülkelerinin önemli bir bölümünde iç çatışmalara, savaflara ve istikrarsızlığa yol açmıştır. Söz konusu savaş ve istikrarsızlık o kadar derin bir hâl almıştır ki "Arap Baharı"nın peyderpey "Arap Kışı"na dönüştüğü tartışılmaya başlanmıştır.¹ Suriye ise bu ülkelerin arasında savaşın ve istikrarsızlığın en fazla hissedildiği vakia olmakla beraber Türkiye'ye de kayda değer politik, ekonomik ve sosyal etkileri olmuştur.

İlk olarak iç savaş öncesinde görece normal ve istikrarlı seyreden diplomatik ilişkiler, Türk Hava Kuvvetlerine ait RF-4 uçağının Suriye tarafından düşürülmesiyle kopma noktasına gelmiştir.² Müteakiben Akçakale'nin topçu atışı ile vurulması ve Esed rejiminin sivil halk üzerinde artan şiddet kullanımı, Türkiye-Suriye ilişkilerine tafefisi güç derecede zarar vermiştir.³ Diplomatik ilişkilerin zarar görmesi, ekonomik ilişkileri ve karşılıklı ticareti de derinden etkilemiştir. 2011 öncesinde karşılıklı ticaret hacmi 2 milyar dolar civarında seyretmiştir.⁴

Şam yönetiminin ülkenin kontrolünü ve meşruiyetini kaybetmesi, küresel aktörlerin sahaya müdahil olması ve terör örgütlerinin fırsattan istifade ederek alan ve etki kazanmaları; Türkiye'nin güvenlik endişelerini körüklemiştir.

Türkiye'nin Suriye kaynaklı tehdit algısının esasen iki önemli ayağı bulunmaktadır: sınır güvenliği ve terör örgütlerinin faaliyetleri. Türkiye-Suriye kara sınırı 911 km uzunluğundadır ve bu sınır hattı, Türkiye'nin en uzun kara sınırıdır. Suriye iç savaşıyla ortaya çıkan istikrarsızlık ve bu istikrarsızlık ortamının terörizmi besleyen zemini, Türkiye'nin sınır güvenliği temelinde tehdit algısını şekillendiren ana unsurlardan olmuştur. Bu durum, sınır güvenliğinin yalnızca hudut civarından sağlanmasının güçlüğü ve ulusal güvenliğin sınır ötesinden başlatılması gerektiğini göstermiştir. Bununla birlikte söz konusu uzun sınır hattı, Türkiye'nin göç politikasını da kaçınılmaz olarak etkilemiştir. Son kertede Türkiye, yaklaşık 3 milyon geçici koruma kapsamındaki Suriyeliye ev sahipliği yapmış⁵ ve yaklaşık iki katının daha süreç içerisinde Türkiye'ye göç etme potansiyeliyle karşı karşıya kalmıştır.

Suriye iç savaşı, DEAŞ ve PKK/PYD-YPG gibi terör örgütlerinin güçlenmesi için uygun bir zemin yaratmış ve bu örgütler, söz konusu 911 km'lik sınırın hemen ardında Fırat Nehri'nin batısında ve doğusunda önemli bir alan kontrolü sağlamıştır. Bu terör örgütleri, Ankara ve İstanbul gibi büyük şehirlerde bombalamalar da dâhil olmak üzere Türkiye hududu içerisinde de saldırılar düzenlemiştir (bk. İnfografik 1 ve 2, Harita 2). Ayrıca Türkiye, terör örgütlerinin yasa dışı intikalleri kapsamında geçiş rotası olarak da kullanılmıştır. Ülke içerisinde ve sınır ötesinde artan terörizm tehdidi, Türkiye'yi terörizmle daha aktif mücadele etmeye mecbur kılmıştır.

ABD ve AB tarafından da terör örgütü olarak tanımlanan PKK, Türkiye'nin asli güvenlik sorunlarından birini teşkil etmektedir. Suriye iç savaşı sırasında PKK'nın Suriye kolu olan "Demokratik Birlik Partisi" (PYD) ve silahlı kanadı "Halk Savunma Birlikleri" (YPG), DEAŞ ile mücadele bahanesiyle ve ABD'nin desteğiyle Suriye'nin doğusunda ve kuzeyinde alan hâkimiyeti elde etmiştir. PKK/PYD-YPG'nin somut ve soyut kazanımları ile sözde devletleşme çabaları; diğer bir ifadeyle Suriye sınırının diğer tarafında bir terör devleti kurulma ihtimali, doğrudan Türkiye'nin egemenliğine ve toprak bütünlüğüne tehdit teşkil etmektedir. Bahse konu minvalde sözde terör devletinin kurulması ve PKK/PYD-YPG'nin Lazkiye'ye kadar uzanan ticaret kisveli terör koridoru oluşturması, sınır ötesinden Türkiye'ye yönelik roket ve havan saldırıları gerçekleştirilmesi ile sızma faaliyetleri; Türkiye'nin ulusal güvenliği için ciddi düzeyde bir tehdit oluşturmuştur.

Öte yandan iç savaşın sebep olduğu istikrarsızlığı fırsata çeviren DEAŞ, Türkiye'nin ulusal güvenlik ve tehdit algısını etkilemiştir. DEAŞ, Türkiye-Suriye sınırına bitişik olacak şekilde kontrol ettiği topraklar üzerinde sözde bir devlet kurmak için Suriye'deki kaosu ve çatışma ortamını istismar etmiştir. Bu kapsamda DEAŞ, İstanbul Atatürk Havalimanı saldırısı (2016) başta olmak üzere Türkiye sınırları içerisinde çeşitli terör saldırıları düzenlemiştir (bk. İnfografik 1).⁶

Türkiye, 2016 yılında Suriye'nin kuzeyine yönelik ilk askerî operasyonunu gerçekleştirmeden önce sınır güvenliği endişelerini gidermek için diplomatik girişimlere ve güvenlik önlemlerine öncelik vermiştir. Türkiye ile Suriye arasındaki 1998 tarihli Adana Mutabakatı, bu çabaların mihenk taşıdır.⁷ Bu mutabakat çerçevesinde Şam yönetimi; PKK'ya verdiği desteği kesmeyi, PKK mensuplarını iade etmeyi ve Suriye topraklarındaki faaliyetlerini engellemeyi taahhüt etmiştir. Söz konusu antlaşma başlangıçta ikili ilişkilerin seyrine olumlu etki etse de Suriye iç savaşının patlak vermesiyle Esed rejiminin ülke topraklarının büyük bir kısmı üzerindeki kontrolünü kaybetmesi, mutabakatı atıl hâle getirmiştir.

Türkiye, sınırında PKK/PYD-YPG'nin artan varlığıyla ilgili endişelerini defalarca dile getirerek uluslararası aktörleri terör örgütlerinin oluşturduğu güvenlik risklerini tanımaya ve verdikleri desteği geri çekmeye çağırmıştır. Bu çabalara rağmen uluslararası toplum, Türkiye'nin PKK/PYD-YPG ile ilgili taleplerini göz ardı etmiştir. Türkiye, sınır güvenliğinin artırılmasına yönelik; 2016'dan önce hudut altyapısını güçlendirmeye, çitler inşa etmeye, ek askerî personel konuşlandırmaya ve insansız hava araçları ile termal kameralar gibi gelişmiş gözetleme teknolojilerini kullanmaya başlamıştır.

Bahse konu önlemler; yetkisiz geçişleri, kaçakçılığı ve terör örgütü mensuplarının sızmasını engellemeyi amaçlamaktadır. Ancak Esed rejiminin, yönetimdeki meşruiyetini ve etkinliğini kaybetmesi neticesinde tesis edilemeyen iş birliği; bu süreçte terör örgütlerinin alan kazanması ve dış aktörlerin sahaya müdahale etmeleri, Türkiye'nin Suriye toprakları temelli güvenlik endişelerini daha da artırmıştır.

Küresel Etkenler

DEAŞ'a karşı uluslararası koalisyon liderlik eden ABD, Suriye'deki birincil hedefini DEAŞ'ın ortadan kaldırılması olarak belirlemiştir. Bu ekseninde ABD, PKK'nın Suriye uzantısı PYD/YPG ile iş birliği tesis etmiştir. ABD, 2014 ila 2018 yılları arasında Suriye ve Irak'ta DEAŞ ile mücadele adı altında yaklaşık

SURİYE'DE GÜVENLİ BÖLGE TECRÜBESİ: TERÖRİZM VE RADİKALLEŞMEYLE MÜCADELEYE KATKI

28 milyar dolar harcamıştır.⁸ Donald Trump'ın ifadesiyle ABD bu zamana kadar PKK/PYD-YPG'ye "devasa" ölçekte yardımda bulunmuştur.⁹ DEAŞ ile mücadele adı altında PKK/PYD-YPG'ye silah, eğitim ve lojistik desteği sağlanmıştır. ABD'nin PKK unsurlarına verdiği aktif destek, Türkiye ve ABD arasındaki ilişkileri derinden etkilemiş ve Vaşington ile Ankara'yı karşı karşıya getirmiştir. Türkiye, sınırında PKK/PYD-YPG kontrolünde bir bölge kurulmasının ulusal güvenliğe doğrudan tehdit oluşturduğu uyarısını defalarca yapmış; sınır ötesi havan saldırılarını en temel kanıtlar arasında göstermiştir.

ABD, PKK/PYD-YPG'yi hem Suriye'de vekil hem de Türkiye'ye karşı baskı aracı olarak kullanma stratejisini benimsemiştir. Bu yaklaşım, Türkiye'ye kendi kendine yeterliliğin (self-help)¹⁰ önemini hatırlatmıştır. Uluslararası koalisyon ise büyük ölçüde ABD'nin siyasetini takip ederek Türkiye'nin güvenlik endişelerini dikkate almadan PKK/PYD-YPG'ye yardıma öncelik vermiştir. Özellikle koalisyonun Avrupalı üyeleri, DEAŞ'la mücadele bahanesi altında ülkelerinde aktif olan PKK yapılanmalarına göz yummuştur.

Rusya'nın Suriye'ye müdahalesi ise Esed rejimini koruma, Orta Doğu'daki stratejik varlığını tahkim etme, sınır ötesindeki güç projeksiyonunu genişletme ve bölgedeki ABD etkisini dengeleme hedefleri ekseninde gerçekleştirilmiştir. Rusya'nın 2015'teki hava saldırıları ve komuta-kurmay desteği, savaşın gidişatının Esed rejiminin lehine çevrilmesinde önemli bir rol oynamıştır. Moskova'nın Tartus'taki deniz üssü ve Hmeymim'deki hava üssü, Suriye'nin jeopolitik önemi noktasında öne çıkmaktadır.

Rusya, Astana Süreci de dâhil olmak üzere çeşitli konularda Türkiye ile etkileşimde bulunmuş olsa da genellikle Ankara'nın güvenlik endişelerinden çok Esed hükûmetiyle stratejik ortaklığına öncelik vermiştir. Örneğin 2019'da Rusya, Türkiye'nin Suriye'nin kuzeyinde 30 kilometre derinliğinde güvenli bölge oluşturma planına¹¹ (Adana Mutabakatı ile örtüştüğü hâlde) karşı çıkmış ve Türk Silahlı Kuvvetlerinin askerî harekâtlarının, Suriye'nin egemenliğine hâle getirdiğini savunmuştur. İki ülkenin Suriye politikaları çok katmanlı ve oldukça karmaşık görünmektedir. Zira taraflar hem dolaylı hem doğrudan sahada çatışırken aynı zamanda ortak devriyeler ve Astana Süreci başta olmak üzere iş birliği alanları da tesis edebilmişlerdir.

İran'ın da Suriye siyasetinin temeli, İsrail ve ABD'ye karşı teşkil edilen "direniş ekseninde"¹² kritik bir rolü haiz olan Esed rejiminin korunmasına dayanmaktadır. Tahran, Esed'i gerek ulusal ordusu gerekse Hizbullah ve benzeri vekil unsurları aracılığıyla stratejik ölçüde desteklemiştir. Hatta İran'ın sağladığı askerî destek, Esed rejiminin kara gücünün ekseriyetini oluşturmuştur. İran yönetimi, Esed rejimine hem askerî hem de ekonomik ve kültürel yatırım yapmıştır. Pek çok kentte İran etkisi ve kültürü yaygınlaşmış, rejim ordusu ve istihbaratında İran nüfuzu baskın hâle gelmiştir.

İran, PKK/PYD-YPG ile ilgili Türkiye'nin güvenlik endişelerini temelde kendi ulusal çıkarları için kullanışlı bulmuş ve atalet odaklı bir yaklaşım benimsemiştir. Esasen İran'ın, Türkiye'ye karşı derin güvensizliği söz konusudur. Türkiye'nin NATO müttefiki olması ve Suriye'deki Sünni muhalif gruplara verdiği destek bağlamında Tahran, Ankara'nın meşru taleplerini görmezden gelmiştir. Hatta Türkiye'nin güvenlik endişelerini körükleyecek ölçüde vekil unsurları aracılığıyla Ankara'nın desteklediği muhalifleri zayıflatacak politikalar benimsemiştir.

Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri (BAE), Suriye’de genellikle Türkiye’nin çıkarlarıyla çelişen yaklaşımlar benimsemiştir. Aslında bu devletler de başlangıçta Ankara gibi Suriye halkının meşru taleplerine destek vermiş, muhalif grupları desteklemiştir. Ancak savaş ilerleyip daha çetrefilli hâle geldikçe bu ülkelerin öncelikleri de değişmiş; Suriye ve daha geniş coğrafyada İran etkisine karşı koymak temel hedef hâline gelmiştir. Körfez ülkeleri, Türkiye’nin güvenlik endişelerine büyük ölçüde kayıtsız kalmış ve bunun yerine İran ile rekabetlerine odaklanmıştır. Dahası, Ankara’nın Körfez krizi sırasında Katar’a verdiği destek, muhalif gruplarla olan ilişkisi ve üçüncül ülkelerin, Türkiye-Suudi Arabistan ve Türkiye-BAE ilişkilerine müdahil olması nedeniyle Türkiye ile söz konusu ülkeler arasında gerginlikler baş göstermiştir. Bu durum, Suriye’deki iş birliği alanlarını daraltmış ve güvenlik konularında ortak mekanizma tesisini sıkıntılı bir duruma sokmuştur.

Bu sıkıntılara rağmen 2017 yılında Rusya, İran ve Türkiye tarafından başlatılan Astana Süreci, Suriye ihtilafını çözmek için bir çerçeve oluşturulmasını amaçlamıştır. Süreç, taraflar arasında diyalog kurulabilmesi için bir platform sağlarken tüm tarafların çıkarlarını dikkate alan bir şekilde çerçevelenmiştir. Türkiye için Astana Süreci, sınır bölgelerini güvence altına almak ve PKK/PYD-YPG hakkındaki endişelerini gidermek için önemli bir fırsat olarak görülmüştür. Ancak Rusya ve İran, süreci Esed rejiminin konumunu güçlendirmek ve muhalif grupları marjinalleştirmek için kullanarak genellikle kendi ulusal çıkarlarına öncelik vermiştir.

Gerilimi azaltma bölgelerinin oluşturulması gibi bazı antlaşmalara varılmış olsa da bunların uygulanmasında tutarsızlıklar yaşanmış ve Türkiye’nin talepleri sıklıkla göz ardı edilmiştir. Örneğin, 2020’de Türkiye’nin itirazlarına rağmen Rusya ve İran, Esed rejiminin İdlib’deki saldırısını desteklemiş ve bu da önemli bir göç hareketliliğini tetiklemiştir. Astana Süreci ise diyalogun sürdürülmesi açısından değerli olmakla birlikte, Türkiye’nin temel güvenlik kaygılarına yanıt vermekten uzak kalmıştır.

“

İdlib Gerginliği Azaltma Bölgesi: Türkiye, Rusya ve İran garantörlüğünde Mayıs 2017’de ilan edilmiştir. Esed rejiminin Türkiye’nin Hatay sınırında bulunan İdlib bölgesine yönelik saldırı tehdidi neticesinde, bölgede yeni bir göç dalgasının önüne geçilmesi maksadıyla oluşturulmuştur. Bu süreçte Türkiye, Rusya ve İran tarafından İdlib bölgesinde gözetim noktaları inşa edilmiştir. İdlib Gerginliği Azaltma Bölgesi’nde sağlanmak istenen istikrara istinaden bölgeye ilişkin 2020 yılına kadar ek mutabakatlarla çeşitli düzenlemeler yapılmıştır.

”

TÜRKİYE'NİN GÜVENLİ BÖLGE KAVRAMSALLAŞTIRMASI TEMELİNDE TERÖRİZMLE MÜCADELE DOKTRİNİ

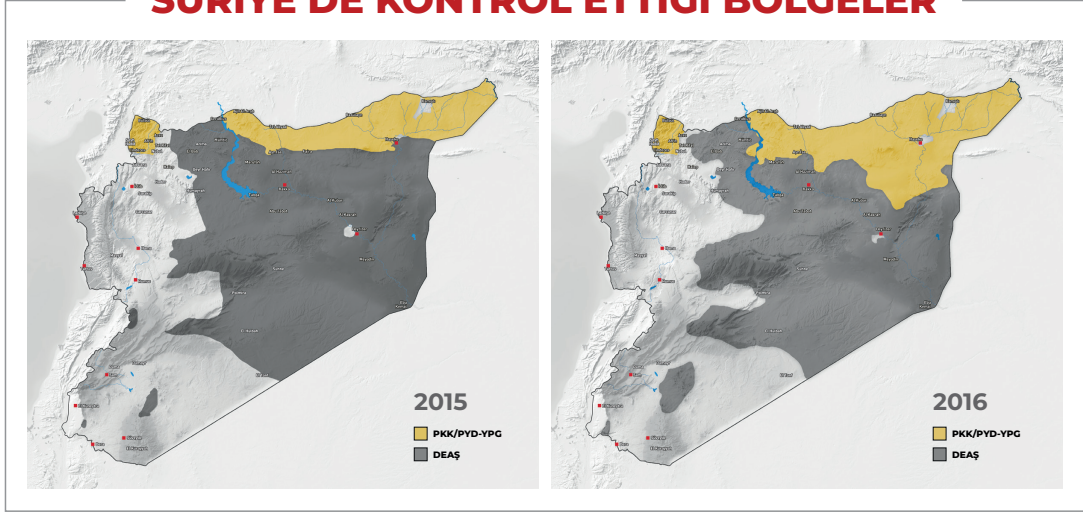
Bu başlıkta; Suriye iç savaşının Türkiye'nin güvenliğine etkileri, bu etkilerin Türkiye'nin sınır bölgesinde ve Suriye'nin sınırları içerisinde güvenliğin sağlanması açısından önleyici bir mekanizmaya nasıl ihtiyaç doğurduğu ve bu bağlamda Türkiye'nin terörizmle mücadele doktrininin nasıl şekillendiği konusu ele alınmaktadır. Türkiye'nin güvenli bölge stratejisinin anlaşılabilmesi için ilk askerî harekât öncesinde bölgedeki durumun ortaya konulması önem arz etmektedir. Türkiye'nin tehdit algısını şekillendiren unsurların nasıl bir güvenli bölge oluşturma stratejisine dönüştüğünün bu bağlamda somutlaştırılması gerekmektedir.

2011 yılında iç savaşın başlamasının ardından Suriye devlet aygıtının iç güvenliği sağlayamaması neticesinde farklı silahlı örgüt ve gruplar, belli bölgeleri kontrol altına almaya başlamıştır. Bu kapsamda terör örgütleri, güvenlik sağlayıcı aygıtın boşluğundan faydalanarak Suriye içerisinde diğer ülkelerin vekil aktörleri olarak faaliyet göstermiştir. Bu çerçevede Suriye içerisinde ortaya çıkan şiddetin, bölgesel ve küresel düzeyde etkileri ve sonuçları olmuştur. Suriye iç savaşının en önemli sonuçlarından biri de ortaya çıkan şiddet ortamının yüksek oranda bir nüfusun yer değiştirmesine ve başka ülkelere göç etmesine neden olmasıdır.

Suriye iç savaşının bölgesel ve küresel etkileri, 2014 yılıyla beraber daha da görünür hâle gelmiştir. Bu durumun esas nedeni ise DEAŞ ve PKK/PYD-YPG bağlamında ortaya çıkan gelişmelerdir. DEAŞ, 2014 itibarıyla kontrol ettiği toprakları genişletmeye başlamıştır. 2014 itibarıyla DEAŞ'ın Türkiye'de gerçekleştirdiği terör eylemleri, DEAŞ'ın ele geçirdiği bölgelerde uyguladığı şiddet yöntemleri ve katliamlar, bölge insanların Türkiye'ye yönelik göç sürecini şekillendiren ana unsurlardan olmuştur. PKK/PYD-YPG'nin 2014 yılında Suriye'de kanton yapılanmalar üzerinden ilan ettiği sözde özerk bölge ile bu yapıyı Türkiye sınırları içerisinde 2015-2016 yıllarında hendek-çukur-barikat olayları üzerinden tesis etmeye çalışması,¹³ Suriye iç savaşının bölgesel ve küresel etkilerini görünür kılan önemli olaylardan olmuştur.

Harita 1: DEAŞ ve PKK/PYD-YPG'nin 2015-2016 Yıllarında Suriye'de Kontrol Ettiği Bölgeler

DEAŞ ve PKK/PYD-YPG'nin 2015 ve 2016 Yıllarında SURIYE'DE KONTROL ETTİĞİ BÖLGELER

MIA Harita

@miaedutr
@miaedutr
@millistihbaratakademi

www.mia.edu.tr

Bu kapsamda DEAŞ ve PKK/PYD-YPG unsurlarının Türkiye sınırında kontrol altına aldıkları bölgeler ve bu bölgeler üzerinden oluşturdukları güvenlik tehditleri, Türkiye'nin Suriye sınırını iç savaş süreciyle birlikte sorunlu bir hâle getirmiştir. Bu kapsamda Türkiye, Suriye'nin kuzeyinde güvenli bölge tesisiyle bölgesel düzeyde ortaya çıkan güvenlik tehditlerini bertaraf edebileceği bir strateji oluşturmuştur. Türkiye'nin güvenli bölge tesis etme stratejisi;

- terör örgütlerinin sözde kurumsal kapasitelerinin daraltılması ve eylem imkân-kabiliyetlerinin sekteye uğratılması,
- bu şekilde Suriye iç savaşı neticesinde ortaya çıkan güvensizlik ortamında erişilmesi güç hâle gelen temel insani ihtiyaçların karşılanması ve bölge insanının güvenli bir alanda yaşayabilmelerinin mümkün kılınması,
- terör örgütlerinin ve iç savaşın sebep olduğu şiddet ortamından kaçan nüfusun Türkiye'ye yönelik göç hareketlerinin, bölge insanının güvenli bir şekilde yaşayabileceği bir alanın tesisiyle sınır ötesinde durdurulması

temelinde şekillendirilmiştir.

Birleşmiş Milletlerin (BM) VII. Bölüm 42. madde uyarınca uluslararası barışın ve güvenliğin sağlanması amacıyla hava, deniz veya kara kuvvetlerinin askerî müdahale unsurları olarak kullanılabilmesi ifade edilmektedir.¹⁴ BM'nin 2005 yılında yayımladığı bildiri doğrultusunda *Responsibility to Protect (R2P)* doktrini, bir ülkenin kendi vatandaşlarının temel insan haklarını korumayı sağlayamaması veya

SURİYE'DE GÜVENLİ BÖLGE TECRÜBESİ: TERÖRİZM VE RADİKALLEŞMEYLE MÜCADELEYE KATKI

korumaması durumlarında; savaş suçları, soykırım, insanlığa karşı işlenen suçlar doğrultusunda, mağdur olan nüfusun korunması kapsamında, uluslararası müdahaleyi mümkün kılan meşru bir zemini temsil etmektedir.¹⁵ Bu bağlamda R2P, sivillerin korunmaya ihtiyacı olması hâlinde bağımsız bir ülkeye dışarıdan müdahale yolunu, bu maksatla mümkün kılan bir normdur.

Devlet aygıtının vatandaşlarının haklarını korumakla yükümlü olmasından hareketle bu sorumlulukları ve görevleri yerine getirmeyen bir ülke yönetimine karşı uluslararası toplum; diplomatik, ekonomik ve askerî müdahale sorumluluğuna sahiptir.¹⁶ Suriye'de 2011 yılında başlayan iç savaş neticesinde;

- ölümleri teyit edilemeyenlerle birlikte 600 binin üzerinde kişinin hayatını kaybetmesi,¹⁷
- 15 milyondan fazla insanın, insani yardıma muhtaç hâle gelmesi,¹⁸
- 13 milyondan fazla kişinin zorla yerinden edilmesi,¹⁹
- aynı zamanda iç savaş süresince infaz, ayırım gözetmeksizin bombalama, işkence, zorla kaybetme, keyfi tutuklama, zorla askere alma, cinsel kölelik gibi insan haklarına aykırı tüm suçların bölgede işlenmesi,
- yiyecek, su, elektrik ve ilaçtan mahrum bırakılarak insanlık dışı koşullar altında yaşamak zorunda bırakılan bir nüfusun varlığı

güvenli bölge kurulmasının neden bir gereklilik olduğunun en somut göstergelerinden olmuştur.

BM'nin uluslararası barışın ve güvenliğin sağlanması noktasında tesis ettiği çerçeve doğrultusunda ve Suriye'de yaşanan iç savaşın beraberinde getirdiği şiddet ortamı ve bu şiddetin uluslararası etkileri neticesinde, güvenli bölgelerin oluşturulması için Suriye'de meşru bir zemin oluşmuştur.

Güvenli bölgelerin tesisinde ise muhaliflerin bir arada tutulması temel unsurlardan olmuştur. Bu bağlamda Türkiye'nin desteğiyle 2011 yılında siyasi temsil amacıyla Suriye Ulusal Konseyi (SUK) ve Esed rejiminin saldırılarından muhalif kesimin kendilerini korumalarını mümkün kılmak amacıyla da Özgür Suriye Ordusu (ÖSO) kurulmuştur.

“

Özgür Suriye Ordusu (ÖSO): Suriye iç savaşının başlamasını müteakip 2011 yılında, Suriye ordusundan ayrılan subaylar tarafından "halk ayaklanmasını korumak amacıyla kurulduğu" ilan edilmiştir. Söz konusu ordunun kurulması neticesinde muhalif yapılanmaların ÖSO şemsiyesi altında toplanması mümkün olmuştur. 2017 yılında bu grup "Suriye Millî Ordusu"na dönüşmüştür.

Suriye Ulusal Konseyi (SUK): İstanbul'da 2011 yılında Suriye muhalefetini temsilen kurulan bir yapıdır. Kuruluş amacını "Muhafif grupların uluslararası arenada ortak bir çatı altında temsilini sağlamak." şeklinde ifade etmiştir.

”

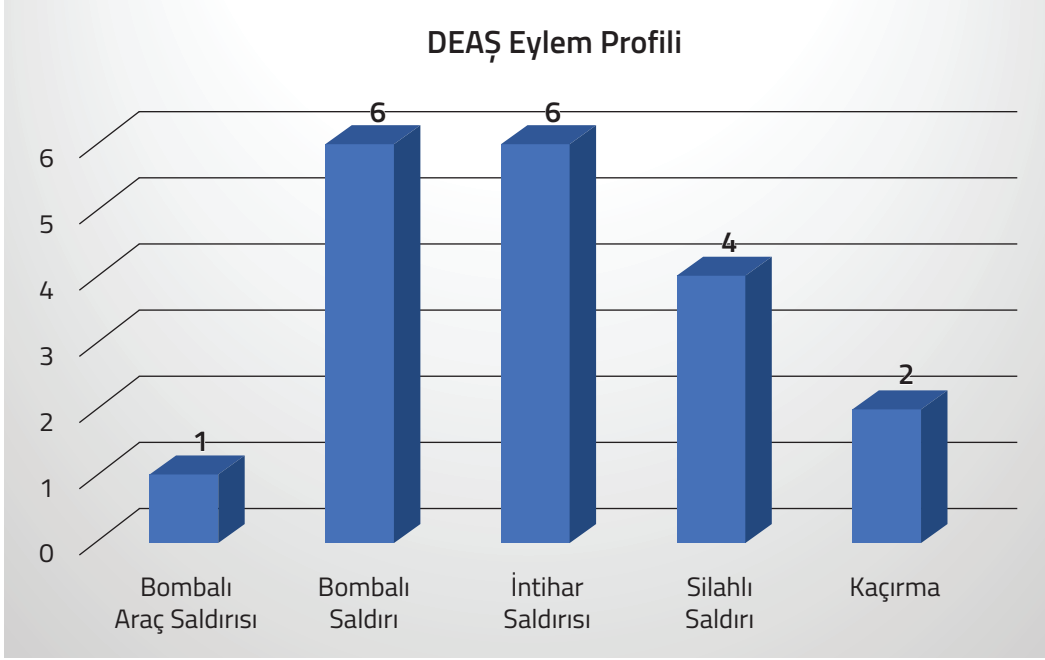
Türkiye, güvenli bölge oluşturma stratejisinden önce bölgedeki durumun neden olduğu insan hakları ihlalleri, ulusal ve uluslararası güvenlik için yarattığı tehdit unsurlarından hareketle uluslararası kamuoyundan, tampon bölge ve uçuşa yasak bölge oluşturulması konusunda destek arayışına girmiştir. Türkiye'nin; göç hareketlerini kontrol altına almak, insani bir yaşam koridorunun oluşturulmasını mümkün kılmak ve PKK/PYD-YPG ile DEAŞ'ın terör faaliyetlerini durdurma maksadıyla önerdiği tampon bölge ve uçuşa yasak alan taleplerinin uluslararası kamuoyundan destek alamaması neticesinde Türkiye, kendi güvenli bölge oluşturma stratejisini dizayn etmiştir. Güvenli bölge oluşturma stratejisi, aynı zamanda Türkiye'nin terörizmle mücadele doktrininin de önemli bir unsurudur. Türkiye'nin güvenlik algısında risk ve tehlike boyutunu geçerek tehdit seviyesine gelen durumlar, terörizmle mücadele doktrini olarak güvenli bölge stratejisini zaruri kılmıştır. Bu çerçevede Türkiye'nin güvenli bölge oluşturma stratejisine neden olan gelişmelerin nitelendirilmesi önem arz etmektedir.

2012 itibarıyla Türkiye'nin sınır bölgesindeki yerleşim yerlerine Suriye sınırından Esed rejim unsurları, DEAŞ ve PKK/PYD-YPG tarafından saldırılar gerçekleşmeye başlamıştır. DEAŞ, benimsediği şiddet yöntemleri ve gerçekleştirdiği katliamlar neticesinde insanların Türkiye'ye doğru göç etmesine neden olmuştur. İnfografik 1'de, DEAŞ'ın 2013-2017 yılları arasında Türkiye'de gerçekleştirdiği eylemler yer almaktadır.

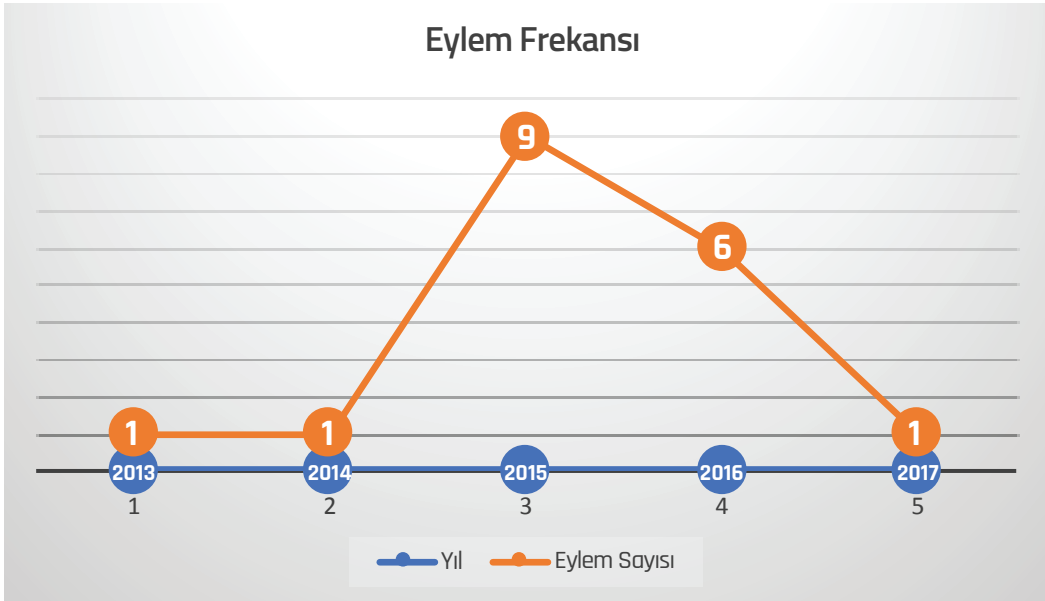
İnfografik 1: DEAŞ'ın Türkiye'de Gerçekleştirdiği Eylemler (2013-2017)

Grafik 1: DEAŞ Eylem Profili

Grafik 2: DEAŞ Eylem Frekansı

DEAŞ'ın Suriye içerisinde izlediği strateji ve sağladığı alan hâkimiyeti, Türkiye'de güvenlik tehdidi algısının güçlenmesine neden olmuştur. Nitekim DEAŞ, 2014 yılında Ayn el-Arap (Kobani) bölgesine saldırmıştır. Bu saldırıya ilişkin Halkların Demokratik Partisinin (HDP) Kobani için sokağa çıkılması yönünde halka yaptığı çağrılar neticesinde Türkiye'de 6-7 Ekim Olayları yaşanmıştır.²⁰

2014 yılı itibarıyla Suriye iç savaşının PKK/PYD-YPG özelinde Türkiye'ye yansması kayda değerdir. Suriye'de söz konusu terör örgütüne verilen yabancı devlet desteği, PKK/PYD-YPG'nin Türkiye açısından neden olduğu güvenlik tehdidi boyutunu değiştirmiştir. Bu bağlamda Esed rejiminin, Suriye'nin kuzeyinden PKK/PYD-YPG lehine çekilmesi, terör örgütüne önemli bir alan kazandırmıştır. DEAŞ'a karşı mücadelede PKK/PYD-YPG güçlerinin Esed rejimine karşı olan ülkeler tarafından araçsallaştırılması neticesinde terör örgütü, sözde bir meşru niteliğe kavuşturulmaya çalışılmıştır. Aynı zamanda DEAŞ'tan boşalan alanlara da PKK/PYD-YPG unsurlarının yerleşmesi mümkün kılınmıştır.

PKK/PYD-YPG, Suriye'de kazandığı alan hâkimiyetini kendi tabiriyle kanton yapılanmalara dönüştürmüş ve sözde Batı Kürdistan Toplum Hareketi (TEV-DEM) adıyla bir yönetim modeli kurmuştur. Bu çerçevede 2014 itibarıyla, belli bir toprak parçası ve nüfus üzerinde iktidarını tesis ve tatbik etmeye başlamıştır. Bu doğrultuda üç kanton bölgeden; Cizre, Kobani ve Afrin'den oluşan sözde "Rojava Özerk Bölgesi" adı altında PKK/PYD-YPG'nin varlığı, fiziki olarak belli bir toprak parçası üzerinde görünür hâle gelmiştir.²¹

PKK/PYD-YPG, Suriye'deki bu fiziki görünürlüğü 8 Ağustos 2015 tarihinde Diyarbakır, Şırnak, Hakkari ve Mardin bölgelerinde başlattığı hendek-çukur-barikat olayları ile Türkiye'ye taşımaya çalışmıştır. Böylelikle "Rojava" miti üzerinden Suriye'deki toprak kontrolünün, Türkiye içerisinde gerçekleştirilmesine teşebbüs edilmiştir. 2015-2016 yıllarında PKK'nın Türkiye'de yaratmaya çalıştığı iç savaşın yanı sıra, 2016 yılında gerçekleştirdiği 39 bombalı araç saldırısı da Suriye'de kazandığı imkân-kabiliyeti Türkiye üzerinde nasıl kullanmaya çalıştığının en önemli göstergelerindedir. 2016 yılında gerçekleştirilen 39 bombalı araç saldırısının her aya 1-7 saldırı düşecek şekilde gerçekleştirilmiş olması; sıklığı,²² malzeme temini, eylem için organize olma şekli, saklanma gibi unsurlarla beraber değerlendirildiğinde, Suriye sahasının PKK'nın imkân-kabiliyetlerini ciddi düzeyde artırdığı görülmektedir.

İnfoğrafik 2: PKK ve Suriye Uzantısı PYD-YPG'nin Türkiye'de Gerçekleştirdiği Eylemler (2015-2017)

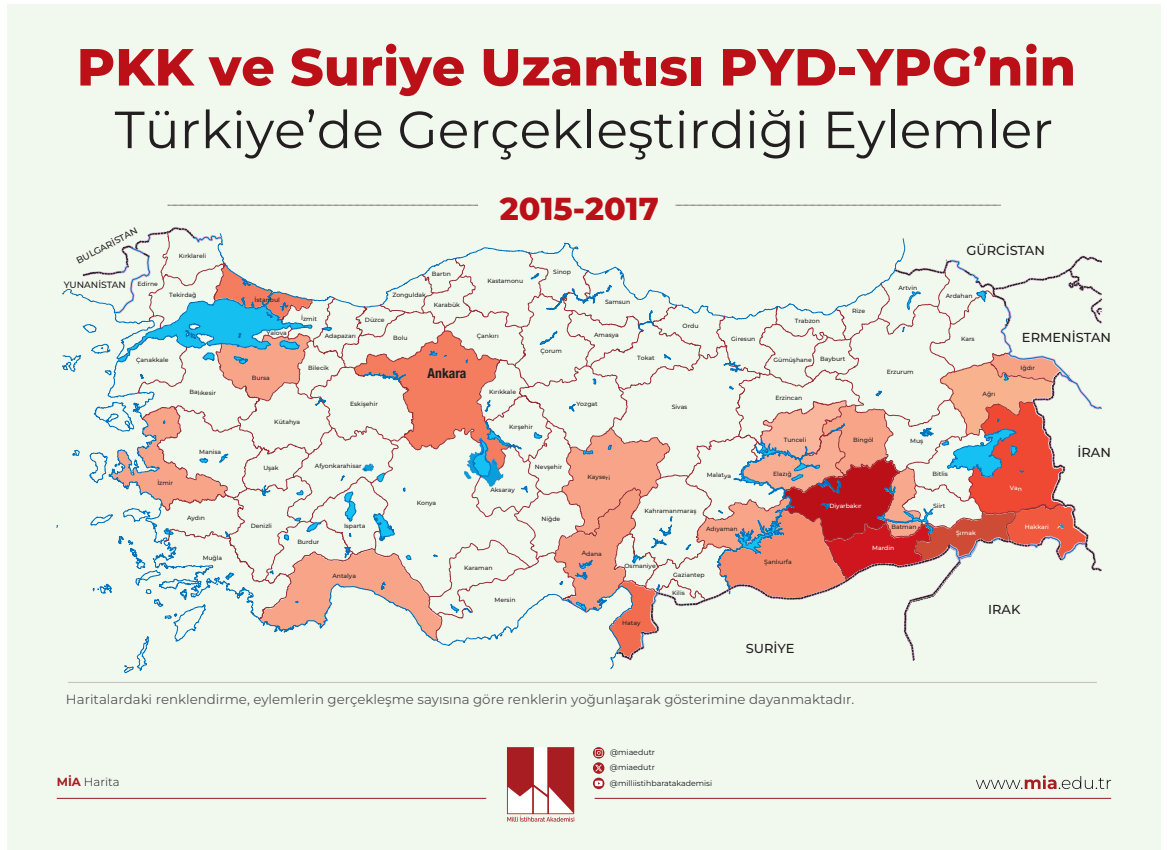
PKK ve Suriye Uzantısı PYD-YPG'nin Türkiye'de Gerçekleştirdiği Eylemler

2015 - 2017

İnfoğrafik 2’de yer alan eylemler, Türkiye’nin Suriye’ye yönelik kara harekâtları öncesinde gerçekleştirilmiştir. Söz konusu eylemler hem Türkiye içerisindeki hem de Suriye sınır bölgesinden Türkiye’ye yönelik gerçekleştirilmiş saldırıları kapsamaktadır. Bu saldırıların verilmesinin nedeni, 2015-2017 yılları arasında Suriye’deki iç savaş ortamından beslenen PKK ve uzantılarının sistematik bir şekilde eylemlerini gerçekleştirebilecek imkân-kabiliyete sahip olduğunu göstermektir. Bu nedenle özellikle bombalı araç saldırıları ile intihar eylemlerine yer verilmiştir. Çünkü bu tarz eylemlerin gerçekleştirilebilmesi için lojistik, intikal ve insan kaynağı gibi birden fazla unsurun örgütlü bir şekilde kullanılması gerekmektedir. Son olarak 2017 yılında diğer saldırı türlerinin dâhil edilmesinin gerekçesi de söz konusu eylemlerin sınır ötesinden gerçekleştirilmiş olmasıdır.

Harita 2: PKK ve Suriye Uzantısı PYD-YPG’nin Türkiye’de Gerçekleştirdiği Eylemler (2015-2017)

SURİYE'DE GÜVENLİ BÖLGE TECRÜBESİ: TERÖRİZM VE RADİKALLEŞMEYLE MÜCADELEYE KATKI

Aynı zamanda ABD ve Batılı ülkeler tarafından verilen destek sayesinde terör örgütü, düzenli bir ordu envanterinde bulunan silahlara da sahip olabilmıştır. Bu bağlamda AK-47 silahlarının yanı sıra M16 ve M14, MK-19 türü bomba atar, güdümlü füze gibi silahlar terör örgütü tarafından eylemlerinde kullanılmaya başlanmıştır. Bu duruma örnek olarak 13 Mayıs 2016 tarihinde Hakkari/Çukurca'da PKK tarafından ısı güdümlü füze ile yapılan saldırı verilebilir.²³

PKK/PYD-YPG ve DEAŞ, alan kontrolüne sahip bir şekilde Türkiye'nin sınırında varlık gösterirken (PKK/PYD-YPG, Fırat'ın doğusundaki Tel Abyad, Rasula'nı ve Fırat'ın batısındaki Münbiç'i; DEAŞ ise Azez ve Cerablus hattını ele geçirmiştir.) aynı zamanda Türkiye içerisinde gerçekleştirdikleri eylem ve faaliyetler, Türkiye'nin ulusal güvenliği noktasında iki terör örgütünü de üst düzey tehdit hâline getirmiştir.

Tüm bu hususlar bağlamında 24 Ağustos 2016 tarihinde Suriye'nin kuzeyine Türkiye tarafından ilk askerî harekât gerçekleştirilmiştir.

İnfoğrafik 3: Kara Harekâtları Döneminde Yaşanan Gelişmeler

Fırat Kalkanı Harekâtı (24 Ağustos 2016-29 Mart 2017):

- **Amaç:** BM Sözleşmesi'nin 51. maddesinden kaynaklanan meşru müdafaa hakkı kapsamında Suriye'de 100 km'lik sınır hattını kontrol eden DEAŞ unsurlarının temizlenmesi amaçlanmıştır.
- **Sonuç:** Çobanbey-Dabık bölgesi ile Azez-Mare hattı kontrol altına alınmış, DEAŞ'ın Türkiye ile olan sınır bağlantısı kesilmiştir.

Fırat Kalkanı Harekâtı neticesinde DEAŞ'ın Cerablus bölgesinden çekilmesi ve terör örgütünün güçlerini el-Bab'a kaydırması sağlanmıştır. El-Bab bölgesi de Şubat 2017 itibarıyla kontrol altına alınmıştır. Ayrıca PKK/PYD-YPG'nin sözde kantonlarını ve Suriye'nin kuzeyinde kontrol ettiği bölgeleri birleştirilmesi engellenmiştir. Bu sayede örgütün hedeflediği özerk bir bölgenin kurulmasının önüne geçilmiştir. Söz konusu kazanımlar neticesinde Türkiye'nin caydırıcılık gücü somutlaşmıştır. Ayrıca güvenli bölgenin oluşturulmasıyla Türkiye'ye yönelecek göç dalgalarının önüne geçilmesini mümkün kılacak yeni bir alan oluşturulmuştur. Bu alan, aynı zamanda ülkesine geri dönmek isteyen Suriyeliler için dönebilecekleri bir bölgenin varlığını da somutlaştırmıştır.²⁴

Zeytin Dalı Harekâtı (20 Ocak-18 Mart 2018):

- **Amaç:** Sınır güvenliğinin ve bölgede istikrarın sağlanması ile terör koridorunun engellenmesi kapsamında PKK/PYD-YPG'nin sözde Afrin kantonuna yönelik gerçekleştirilmiştir.
- **Sonuç:** PKK/PYD-YPG, Afrin'i terk etmiştir.²⁵

Barış Pınarı Harekâtı (9-17 Ekim 2019):

- **Amaç:** Rasulaın ve Tel Abyad bölgesine yönelik başlatılan operasyonla 32 km derinlikte güvenli bir bölge oluşturulması amaçlanmıştır.
- **Sonuç:** Türkiye'nin güvenli bölge talebi kabul edilmiş, Tel Abyad ve Rasulaın arasındaki bölgenin M-4 kara yoluna kadar olan kısmı, Türkiye'nin kontrolüne bırakılmıştır. 5 km derinliğinde Rusya ile ortak devriye hatları oluşturulması yönünde karar alınmıştır. Askerî başarı sayesinde diplomatik süreç, Türkiye lehine şekillenmiştir.²⁶

İnfoğrafik 4: Türkiye'nin Kara Harekâtları

TÜRKİYE'NİN KARA HAREKÂTLARI

Fırat Kalkanı Harekâtı

24 Ağustos 2016 - 29 Mart 2017

- BM Sözleşmesi'nin 51. maddesinden kaynaklanan meşru müdafaa hakkı kapsamında 100 km'lik hattı kontrol eden DEAŞ unsurlarının temizlenmesi amaçlanmıştır.
- Çobanbey-Dabık bölgesi ile Azez-Mare hattı kontrol altına alınmış, DEAŞ'ın Türkiye ile olan sınır bağlantısı kesilmiştir.

Zeytin Dalı Harekâtı

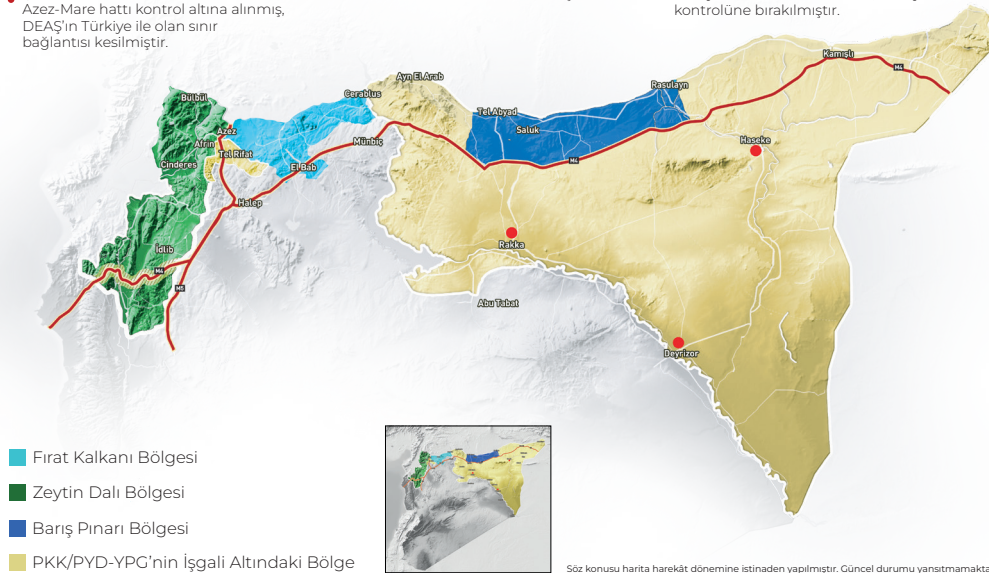
20 Ocak - 18 Mart 2018

- Sınır güvenliğinin ve bölgede istikrarın sağlanması ile terör koridorunun engellenmesi kapsamında PKK/PYD-YPG'nin sözde Afrin kantonuna yönelik gerçekleştirilmiştir.
- PKK/PYD-YPG, Afrin'i terk etmiştir.

Barış Pınarı Harekâtı

9 - 17 Ekim 2019

- Rasulayn ve Tel Abyad bölgesine yönelik başlatılan operasyonla 32 km derinlikte güvenli bir bölge oluşturulması amaçlanmıştır.
- Türkiye'nin güvenli bölge talebi kabul edilmiş, Tel Abyad ve Rasulayn arasındaki bölgenin M-4 kara yoluna kadar olan kısmı, Türkiye'nin kontrolüne bırakılmıştır.

Güvenli bölgeler aynı zamanda jeostratejik bir özelliğe de sahiptir. Türkiye askerî harekâtlar neticesinde caydırıcılık gücünü ortaya koymuştur. Güvenli bölge oluşturulmasında terör örgütlerinin varlıklarının bertaraf edilmesinin yanı sıra, operasyonlar sonrasında bölgede güvenliğin; toplumsal, ekonomik, sağlık, çevre, gıda ve bireysel boyutlarıyla da ele alınmış olması, Türkiye'nin yumuşak güç kullanımını somutlaştırmıştır. Aynı zamanda operasyonların gerçekleştirilmesi sırasında yerel halkın can güvenliğinin öncelenmesi neticesinde bölgede stratejik iletişim yöntemleriyle Türkiye Cumhuriyeti'ne yönelik olumlu bir algı restorasyonu da sağlanmıştır.²⁷

Türkiye tarafından tesis edilen güvenli bölgeler sayesinde:

- Sivil nüfusun temel insani ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri bir ortam tesis edilmiştir.
- İnsanlar, gündelik hayatlarını normal bir rutinde sürdürebilecekleri bir yaşam standardına, güvenli bir ortamın varlığı neticesinde erişmişlerdir.
- Esed rejimi yönetiminde temel haklarından yoksun olan halkın siyasal ve sosyal anlamda bir arada kalabilmeleri mümkün kılınmıştır.
- Terör örgütlerinin iç savaşın yarattığı tüm boşluklardan faydalanma imkân-kabiliyetleri, güvenli bölgelerin varlığı neticesinde sekteye uğratılmıştır.

Bu bağlamda:

- Terör örgütlerinin insanların zorla örgütlere katılmalarını sağlama süreçleri kesintiye uğratılmıştır.
- Güvenli bir ortamın varlığı neticesinde halkın alternatif bir yaşam alanına ulaşma imkânı mümkün kılınmış, bu şekilde insanlara terör örgütlerinin hâkimiyet alanlarından kaçma fırsatı yaratılmıştır.

Türkiye'nin güvenli bölge stratejisi aynı zamanda terörizmle mücadele doktrininin önemli bir unsurudur. Türkiye'nin güvenli bölgeleri tesisi neticesinde, terör örgütlerine katılım düşmüştür. Bölgede terör örgütlerinin kendilerine karşı koyabilecek siyasi bir aygıtın yokluğundan kaynaklı kazandığı imkân-kabiliyetler, güvenli bölgelerde Suriye Geçici Hükûmetinin (SGH) ve yerel meclislerin varlığıyla sekteye uğratılmıştır. Bu sayede halkın temsili de mümkün kılınmıştır. Bu şekilde terör örgütlerinin bireylerin içinde buldukları zorlukları istismar etmesi veya zora dayalı bir şekilde halkın örgüt kadrolarına katılımının önüne geçilmiştir.

Türkiye'nin oluşturduğu güvenli bölgeler sayesinde muhalif olarak nitelendirilen ancak devlet yönetiminde vatandaş olarak temsiliyeti konusunda temel haklarını talep eden insanlar, Esed rejimine karşı bir arada kalabilmişlerdir. Esed rejimi, iktidar olduğu dönemde sadece devlet aygıtını elinde tutan bir aktör olarak değerlendirilmemelidir. Söz konusu rejim, kendi vatandaşlarının insani haklarını tesis etme noktasında da sorumluluğunu yerine getirmemiştir.

Türkiye'nin yarattığı güvenli bölgeler, uluslararası topluluk açısından da şiddetin küresel etkilerini dizginleyen bir niteliğe sahiptir. Bu şekilde güvenli bölgelerdeki nüfus, göçmen veya mülteci olmak yerine yerinden edilmiş bir nüfus olarak kendi vatanlarında yaşayabildikleri bir alana sahip olmuştur.

GÜVENLİ BÖLGELERİN POLİTİK PSİKOLOJİ TEMELİNDE İNCELENMESİ

Güvenli bölgenin, bölge insanı tarafından nasıl algılandığının ortaya konulması, uluslararası sistemdeki güvenlik anlayışında, Türkiye'nin güvenli bölge stratejisinin teorik ve pratik karşılığının çerçevelenmesini mümkün kılacaktır. Bu kapsamda Suriye'de bulunan güvenli bölgelere yönelik gerçekleştirilen saha çalışması neticesinde yapılan gözlemlere istinaden, bu bölümde saha verileri üzerinden;

- güvenli bölgelerde gündelik hayatın tesisi için hangi kamusal alanların hizmete sunulduğu,
- halk tarafından güvenli bölgelerin nasıl algılandığı, tanımlandığı/aktarıldığı,
- güvenli bölge algısına ilişkin yaklaşımın, halkın duygu ve düşünceleri özelinde hangi tutum ve davranışlara dönüştüğü hususları bir bütünlük içerisinde aktarılacaktır.

Sahada yapılan görüşmeler ve gözlemler neticesinde, Türkiye'nin tesis ettiği güvenli bölge kavramının halkın gündelik hayatında kamusal alanın tesisi çerçevesinde somutlaştığı anlaşılmıştır. Görüşülen kişilerin ortak beyanlarında bu husus "Türkiye tarafından sağlanan güvenlik ve alt-üst yapı hizmetlerinin görece düzenli bir hayata geçmelerinde önemli bir rol oynadığı" şeklinde ifade edilmiştir.

Fotoğraf 1: Sağlık Bilimleri Üniversitesi Çobanbey Tıp Fakültesi-Dış Görünüm

Halk nezdinde söz konusu bölgelerin güvenli olarak algılanmasını mümkün kılan temel unsurlardan biri, kamusal hizmet sunabilecek nitelikte yerel meclis yapılanmalarının tesis edilmiş olmasıdır. Yerel meclislerin işlevselliğine dair görüşülen kişiler “yerel meclislerin kurulmasıyla bölgeler arası koordinasyon sorunlarına rağmen eğitim, sağlık, imar, iskân ve bayındırlık gibi alanlarda, kamusal hizmetlerin bir sisteme kavuştuğu”nu belirtmişlerdir. Bu şekilde halkın güvenli bölgelerde gündelik hayatlarını sürdürebilecekleri nitelikte imkân-kabiliyetlere kavuştuğu gözlemlenmiştir. Gündelik hayatın tesisiyle birlikte, sürdürülebilirliğinin de halkın kendini güvende hissetmesine neden olduğu anlaşılmıştır.

Fotoğraf 2: Sağlık Bilimleri Üniversitesi Çobanbey Tıp Fakültesi-Laboratuvar

Halkın duyu ve düşüncesinde oluşan güvenlik algısının, tutum ve davranışlarda farklı etnik kökenden olsa da bir arada yaşama motivasyonuna dönüştüğü; Türkmen, Kürt ve Arap kökenli kişilerin ayrı ayrı görüşmelerde özellikle “bir arada yaşama” motivasyonlarına ilişkin vurgularıyla somutlaşmıştır. Etnik kökene dair kimlik vurgusundan ziyade “Suriyeli olmak” ve “devrimci Suriye vatandaşı olmak” üzerinden kimlik tanımlamalarının yapıldığı gözlemlenmiştir. Görüşülen kişilerin psikolojik olarak ortak özelliklerinden biri olan “savaştan kaynaklı yorgun oldukları” ifadesinin, güvenli bölgelerin tesisi üzerinden geleceğe dair bir düzen algısına dönüştüğü ve üniter bir yapıda bir arada yaşama tahayyülünü mümkün kıldığı gözlemlenmiştir.

Fotoğraf 3: Sağlık Bilimleri Üniversitesi Çobanbey Tıp Fakültesi-Derslik

Türkiye'nin güvenli bölge oluşturmak maksadıyla gerçekleştirdiği harekâtlardan sonra sayısal olarak Fırat Kalkanı Harekâtı bölgesinde önemli bir düzeyde nüfus artışı olduğu yetkililer tarafından ifade edilmiştir. Bu durum; güvenli bölgelerin, bireyin hayatta kalma motivasyonu doğrultusunda ilk arayışı olan güvenlik ihtiyacını karşıladığının somut bir göstergesi olarak değerlendirilmektedir.

Bu duruma özellikle ekonomik faaliyetlerin hayata geçmesinin büyük katkısı olduğu anlaşılmıştır. Örneğin, 2017 yılında Fırat Kalkanı Harekâtı'nın hemen akabinde kurulan Çobanbey Organize Sanayi Bölgesinin bölge insanının ekonomik olarak kendi kendine yetmesini mümkün kılacak bir potansiyele ulaştığı ayrıca bu bölgenin gönüllü geri dönüşlere de vesile olduğu; yapılan görüşmelerde, ilgili yetkililer ve burada çalışan kişiler tarafından aktarılmıştır. Söz konusu istihdam neticesinde, Türkiye'den bölgeye 15.000 Suriyelinin aileleriyle birlikte gönüllü olarak geri dönmelerinin yanı sıra 1.000 işverenin de Türkiye'den bölgeye dönüş yaptığı bilgisi paylaşılmıştır. 2017 yılında 10.000 nüfusu olan bölgenin, 2024 yılında 87.000'e ulaşması ve bu nüfus oranının %46'sının genç nüfus olması, bölgenin güvenli olarak algılandığını ortaya çıkarmaktadır.

İnfoğrafik 5: Çobanbey Organize Sanayi Bölgesi

ÇOBANBEY

Organize Sanayi Bölgesi (OSB)

2017 yılında **Fırat Kalkanı Harekâtı'nın** hemen akabinde kurulmuştur.

Bölge insanına **ekonomik geçim kaynakları** sunmaktadır.

Suriyeli sığınmacıların **gönüllü geri dönüşlerine** vesile bir proje olmuştur.

OSB'deki istihdam neticesinde **Türkiye'den bölgeye 15.000 Suriyeli sığınmacı, aileleriyle birlikte** gönüllü olarak geri dönmüştür.

1.000 işveren Türkiye'den bölgeye dönmüştür.

2017 yılında 10.000 olan bölge nüfusu **2024 yılında 87.000'e çıkmıştır**. Bu nüfus oranının %46'sını genç nüfus oluşturmaktadır.

Kaynak: Saha Çalışması Kapsamında İcra Edilen Mülakatlar

SURİYE'DE
GÜVENLİ BÖLGE TECRÜBESİ:
TERÖRİZM VE RADİKALLEŞMEYLE MÜCADELEYE KATKI

Türkiye'nin güvenli bölge tesisi, bölgede halk tarafından "özgürleştirilmiş bölge" olarak ifade edilmektedir. Bu durum, bölge halkının güvenli bölgeleri "özgür" olarak algıladıklarının ve deneyimlediklerinin somut göstergelerinden biri olarak değerlendirilmektedir. Bununla beraber düzenli bir hayat deneyimiyle birlikte özellikle gençlerin eğitim, meslek edinme gibi motivasyonlarının oluştuğunun gözlemlenmesi, güvenli bölge algısının bu bölgede yaşayan bireylerde zihinsel olarak tesis edilebildiğinin somut bir göstergesi olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca güvenli bölgelerin tesisleriyle birlikte kamusal alanda yer alamayan kadınların; mesleki eğitimler ve Türkçe dil eğitimleri başta olmak üzere birçok alanda kendilerine yer bulmaya başladıkları ifade edilmiştir. Bu durum, toplumsal düzeyde iyileşme için de önemli bir etkidir.

Güvenlik algısını şekillendiren diğer önemli unsurlardan biri de terör örgütlerinin varlıklarıdır. Bu bağlamda güvenli bölgelerin tesisleriyle terör örgütlerine katılımın neredeyse sıfıra indiği yapılan aktarımlardan anlaşılmıştır. Yapılan değerlendirmelerde özellikle toplumsal değerler açısından terör örgütlerinin bölgede kadın, çocuk ve aile yapısına; bu bağlamda da toplum yapısına önemli zararlar verdikleri ifade edilmiştir. Terör örgütlerinin, insanların gündelik hayatlarını nasıl sekteye uğrattığının en somut göstergelerinden biri de PKK/PYD-YPG özelinde çocukların terör örgütüne dâhil edilerek istismar edilmesidir. Bu husus, terör örgütü tarafından da BM nezdinde 2019 tarihinde imzalanan bir metinle kabul edilmiştir.²⁸

Suriye iç savaşı ile birlikte terör örgütlerine katılım davranışının, örgütler tarafından insanların katılımının zorunlu tutulmasından ya da düzenli para verilmesinden kaynaklandığı aktarılmıştır. Bu kapsamda özellikle gençleri terör örgütüne iten nedenlerin, terör örgütlerinin fiziki varlıklarının gündelik hayatlarındaki etkisi ve baskısı ile ekonomik çıkmazlar olduğu anlaşılmaktadır. Örneğin, Cerablus bölgesinde daha önce terör örgütlerine katılım varken bölgede sağlanan eğitim imkânlarından sonra terör örgütlerine katılımın artık olmadığı, görülebilen farklı kesimlerce sıklıkla ifade edilmiştir.

Gerek halk gerekse yerel yetkililer tarafından Türkiye'nin oluşturduğu güvenli bölgelere özellikle PKK/PYD-YPG terör örgütünün kontrolünde olan alandan nüfus hareketliliği olduğu belirtilmiştir. Bu çerçevede saha çalışmasının ana araştırma konularından biri olan terör örgütlerine katılım dinamiklerinin anlaşılması doğrultusunda sorulan direkt ve dolaylı sorulara, görülebilen her kişi tarafından PKK/PYD-YPG ve DEAŞ terör örgütlerine katılımın neredeyse yok denecek kadar az olduğu belirtilmiştir. Bu çerçevede, Türkiye'nin güvenli bölge tesisinin, sahada somut bir şekilde halk ile terör örgütleri arasında bir tampon bölge oluşturduğu anlaşılmıştır.

Türkiye'nin, Suriye ile sınır bölgesinde oluşturduğu güvenli bölgeler, Suriye iç savaşı neticesinde ortaya çıkmış olan çatışmalı ortam içerisinde Suriye halkına gündelik hayatını sürdürebileceği bir imkân-kabiliyet tanımıştır. Bu kapsamda güvenli bölgeler, Suriye halkının kendi vatanlarında bir gelecek tahayyülünü mümkün kılmıştır. Ayrıca Esed rejimi karşıtı olmasından dolayı muhalif olarak adlandırılan ve iç savaş süresince düşman muamelesi gören Suriye'nin asli unsuru olan halkın, kendini "Suriyeli ve devrimci" olarak tanımlamasından hareketle Türkiye'nin tesis ettiği güvenli bölgeler sayesinde fiziki bir bütünlük içerisinde bir arada kalabildikleri ve bir düzen içerisinde ortak bir yaşam alanı tesis edebildikleri gözlemlenmiştir.

SONUÇ

SONUÇ

Suriye iç savaşının neden olduğu kaotik ve istikrarsız ortam yalnızca bölgesel dengeleri değil, Türkiye'nin ulusal güvenliğini de derinden etkilemiştir. İç savaşın yarattığı ortamdaki faydalanan DEAŞ ve PKK/PYD-YPG gibi terör örgütlerinin bölgede varlıklarını tahkim etmesi, Türkiye açısından bir beka meselesi hâline gelmiştir. Söz konusu tehditle mücadele ise güvenli bölge stratejisinin uygulanmasını zorunlu kılmıştır. Türkiye'nin meşru güvenlik kaygıları ve Adana Mutabakatı gibi uluslararası hukuka dayanan haklı talepleri büyük ölçüde göz ardı edilmiş olsa da Türkiye, bu stratejiyi kararlılıkla hayata geçirmiştir.

Bu süreçte icra edilen kara harekâtleri neticesinde (Zeytin Dalı, Fırat Kalkanı ve Barış Pınarı) hem Türkiye güvenlik zafiyetlerini en aza indirmiş hem de Suriye halkı insani yardım açısından önemli kazanımlar sağlamıştır. Güvenli bölgelerin tesisi sadece terörizm tehdidini bertaraf etmekle kalmamış, aynı zamanda bölgede yaşayan halk için güvenli ve sürdürülebilir bir yaşam alanı da sunmuştur. Bu bölgelerde sağlanan güvenlik imkânları ve ekonomik imkânlar; nüfus artışı ve gündelik hayatın normalleşmesiyle somutlaşmıştır. Halkın kendini güvende hissetmesi, güvenli bölgelerin sadece birer askerî harekât alanı değil, aynı zamanda geleceğe dair bir düzen ve birlikte yaşama tahayyülünün temel taşları olduğunu da göstermiştir. Bu tecrübe, Suriye'nin geleceği açısından da umut verici bir model sunmaktadır.

Güvenli bölgelerde sağlanan istikrar, halkın bir arada yaşama iradesini güçlendirmiş ve bu durum, Esed sonrası dönemde kapsayıcı bir yönetim anlayışının tesis edilmesine katkı sağlayabilecek bir zemin oluşturmuştur. Türkiye'nin sağladığı özgürleştirilmiş alanlar, halkın Türkiye'ye olan güvenini artırmış ve terör örgütlerine katılımın neredeyse tamamen engellendiği bir toplumsal yapı yaratmıştır. Terör örgütlerinin bölgeye verdiği zararlar özellikle kadın, çocuk ve aile yapısına yönelik tahribatlarıyla dikkat çekerken Türkiye'nin güvenli bölge stratejisi, bu olumsuz etkilerin giderilmesinde ve toplumsal değerlerin korunmasında etkili bir tampon görevi görmüştür.

Bu strateji sadece terörizmle mücadele açısından değil, aynı zamanda toplumsal yapıların yeniden inşası ve sürdürülebilir bir düzenin tesisi açısından da kritik bir rol oynamıştır. Güvenli bölgelerin inşası sürecinde bir kamu düzeninin yeniden tesis edilmesinde yaşanan zorluklar, beraberinde eksiklikleri de getirmiştir. Bu çerçevede, güvenli bölgelerin tesis edildiği alanların kırsal bölgelerden oluşmasının, bu bölgede yaşayan insanların gündelik hayat beklentilerinin kırsal yaşam şekline uygun olmasının, yönetim ve halk arasında fikrî uyumsuzluklara neden olduğu gözlemlenmiştir.

Sonuç olarak Türkiye'nin güvenli bölge stratejisi, Suriye halkına fiziki ve toplumsal bütünlük içerisinde bir arada yaşama imkânı sunmuş, bu bölgeleri özgürleştirilmiş alanlar olarak halkın içselleştirmesini mümkün kılmıştır. Halkın kendini "Suriyeli ve devrimci" olarak tanımlaması, bu bölgelerde sağlanan düzenin ve özgürlüğün somut bir göstergesi olmuştur. Muhalefetin bir arada kalabilmesi ve kendini Suriyeli olarak tanımlayarak etnik mensubiyetleri göz ardı etmesi, 13 yıllık iç savaşın ardından Baas rejiminin devrilmesinde önemli bir role sahip olmuştur.

SURİYE'DE
GÜVENLİ BÖLGE TECRÜBESİ:
TERÖRİZM VE RADİKALLEŞMEYLE MÜCADELEYE KATKI

Türkiye'nin bu süreçteki kararlı duruşu, bölgesel güvenlik ve insani yardım konularında örnek bir model teşkil etmiş ve uluslararası aktörler için de dikkate alınması gereken bir strateji sunmuştur. Suriye iç savaşının yarattığı güvensiz ve istikrarsız ortamda özgürleştirilmiş bölgeler, halkın geleceğe dair umutlarını diri tutmuş ve bölgedeki toplumsal yapının yeniden inşasında önemli bir mihenk taşı olmuştur. Nitekim Suriye'nin geleceğinin yeniden şekillenmesinde de bu toplumsal yapı, kritik bir etkiyi haiz olacaktır.

KAYNAKÇA VE NOTLAR

KAYNAKÇA VE NOTLAR

- ¹ "The Arab winter", *The Economist*, 09.01.2016, Erişim Adresi: <https://tinyurl.com/5n6js488> [Erişim Tarihi: 06.01.2025].
- ² "Sorumluluk Suriye'nin", *Anadolu Ajansı*, 24.06.2012, Erişim Adresi: <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/sorumluluk-suriyenin/359771> [Erişim Tarihi: 07.01.2025].
- ³ "Akçakale'ye Suriye bombası düştü", *Bloomberg HT*, 03.10.2012, Erişim Adresi: <https://www.bloomberght.com/akcakaleye-suriye-bombasi-dustu-1222597> [Erişim Tarihi: 18.01.2025].
- ⁴ "Türkiye-Suriye ilişkilerindeki yeni dönem hangi sektörleri etkileyebilir?", *Habertürk*, 09.12.2024, Erişim Adresi: <https://www.haberturk.com/suriye-turkiye-3745174-ekonomi> [Erişim Tarihi: 02.01.2025].
- ⁵ "Geçici Koruma", *T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı*, 31.12.2024, Erişim Adresi: <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638> [Erişim Tarihi: 08.01.2025].
- ⁶ Abdullah Sarica, "Terör örgütü DEAŞ'ın gar saldırısının üzerinden 9 yıl geçti", *Anadolu Ajansı*, 09.10.2024, Erişim Adresi: <https://tinyurl.com/bdcvbf9> [Erişim Tarihi: 21.01.2025]; Başak Akbulut Yazar ve Melike Gallenkuş, "Atatürk Havalimanı'ndaki terör saldırısının üzerinden 6 yıl geçti", *Anadolu Ajansı*, 28.06.2022, Erişim Adresi: <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/ataturk-havalimanindaki-teror-saldirisinin-uzerinden-6-yil-gecti/2624288> [Erişim Tarihi: 21.01.2025].
- ⁷ "Adana Mutabakatı rejime terörle mücadelede önemli sorumluluklar yüklüyor", *Anadolu Ajansı*, 25.01.2019, Erişim Adresi: <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/adana-mutabakati-rejime-terorle-mucadelede-onemli-sorumluluklar-yukluyor/1374596> [Erişim Tarihi: 27.01.2025].
- ⁸ Holmes Lybrand ve Tara Subramaniam, "Facts First Fact check: Trump says the US has given 'massive' assistance to the Kurds. What do the facts say?", *CNN*, 08.10.2019, Erişim Adresi: <https://edition.cnn.com/2019/10/08/politics/donald-trump-kurd-military-aid-syria-fact-check/index.html> [Erişim Tarihi: 27.01.2025].
- ⁹ A.g.e.
- ¹⁰ Kenneth Waltz, *Theory of International Politics* (Boston: McGraw-Hill, 1979).
- ¹¹ "Suriye Sınırında Koridor Operasyonu", *Hürriyet*, 25.05.2022, Erişim Adresi: <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/suriye-sinirinda-koridor-operasyonu-42069570> [Erişim Tarihi: 29.01.2025].
- ¹² Bilgehan Alagöz ve Emine Gözde Toprak, "Iran: Being a Nuclear Threshold State Within a National Resistance Context", *Hitit Journal of Social Sciences*, Vol. 15, No. 2, 2022, ss. 529-548.
- ¹³ Merve Önenli Güven, "Spread of Ethno-Sectarian Conflict from Syria to Türkiye: Case of 2015-2016" içinde Serhat Ahmet Erkmén ve Mehmet Emin Erendor (ed.) *The Security Dimensions of the Syrian Civil War: The Case of Türkiye*, (Boca Raton: CRC Press, 2025), s. 115.
- ¹⁴ "Charter of The United Nations and The Statute of The International Court of Justice", *United Nations*, (San Francisco, 1945), s. 28. Erişim Adresi: <https://treaties.un.org/doc/publication/ctc/uncharter.pdf> [Erişim Tarihi: 08.01.2025].

- ¹⁵ "What is R2P?", *Global Centre for the Responsibility to Protect*, Erişim Adresi: <https://www.globalr2p.org/what-is-r2p/> [Erişim Tarihi: 10.01.2025].
- ¹⁶ Charlotte Hélène Schuringa, *Turkey and its call for a safe area in Syria*, (Master's Thesis: Uppsala University, 2016), s. 22.
- ¹⁷ Yavuz Aydın, "Milyonları yurdundan eden Suriye'deki iç savaş 13 yıldır sürüyor", *Anadolu Ajansı*, 27.01.2024, Erişim Adresi: <https://www.aa.com.tr/tr/dosya-haber/milyonlari-yurdundan-eden-suriyedeki-ic-savas-13-yildir-suruyor/3120576> [Erişim Tarihi: 29.01.2025].
- ¹⁸ A.g.e.
- ¹⁹ A.g.e.
- ²⁰ PKK/KCK ve müfeseh Halkların Demokratik Partisi (HDP) tarafından Suriye'deki iç savaş bahanesiyle "Kobani Olayları" şeklinde çerçeveelenerek örgütlü yapının sokaklara çıkması sağlanmıştır. Terör eylemlerinin yaşandığı 6-7 Ekim Olayları neticesinde 37 sivil hayatını kaybetmiştir.
- ²¹ Güven, "Spread of Ethno-Sectarian Conflict from Syria to Türkiye", s. 109.
- ²² Merve Önenli Güven, "Terörizm İncelemelerinde Kriminallistik" içinde Ogün Vural ve İ. Hamit Hancı (ed.) *Adli Bilimler ve Kriminallistik Ansiklopedisi*, (Ankara: Adalet Yayınları, 2023), Cilt 1, ss. 490-495.
- ²³ "Hakkari'de çatışma: 8 şehit", *Anadolu Ajansı*, 13.05.2016, Erişim Adresi: <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/hakkaride-catisma-8-sehit/571480> [Erişim Tarihi: 29.01.2025].
- ²⁴ Merve Önenli Güven, "Asimetrik Savaş Konsepti Bağlamında Türkiye'nin Sınır Ötesi Operasyonlarının Değerlendirilmesi" içinde II. Uluslararası Hitit Güvenlik Çalışmaları Kongresi Bildiri Kitabı, 2022, ss. 152-167.
- ²⁵ A.g.e., ss. 159-162.
- ²⁶ A.g.e.
- ²⁷ A.g.e., ss. 163-165.
- ²⁸ "Syrian Democratic Forces Sign Action Plan to End and Prevent the Recruitment and Use of Children", UN Office of the Special Representative of the Secretary-General for Children and Armed Conflict, Erişim Adresi: <https://childrenandarmedconflict.un.org/2019/07/syrian-democratic-forces-sign-action-plan-to-end-and-prevent-the-recruitment-and-use-of-children/> [Erişim Tarihi: 06.02.2025].

SURİYE'DE
GÜVENLİ BÖLGE TECRÜBESİ:
TERÖRİZM VE RADİKALLEŞMEYLE
MÜCADELEYE KATKI

MART 2025